

روسیه و دریای خزر: قدرت‌نمایی یا رقابت برای نفوذ؟

تألیف: س. جرمن
ترجمه: سعید باقری نژاد

انتشارات دولتمرد

سرشناسه	جرمن، تریسی سی.، ۱۹۷۱-م. German, Tracey C., 1971-
عنوان و نام پدیدآور	روسیه و دریای خزر: قدرت‌نمایی یا رقابت برای نفوذ؟ / تریسی جرمن؛ ترجمه سعید خاوری‌نژاد؛ ویراستار مونا شکوری.
مشخصات نشر	رشت: انتشارات دولتمرد، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۸۶ ص: جدول.
شابک	۹۷۸۶۱۷۹۵۰۷۳۳۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	عنوان اصلی: Russia and the Caspian Sea: projecting power or competing for influence?, 2014.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	روسیه (فدراسیون). نیروی دریایی
موضوع	Russia (Federation). Voenno-Morskoi Flot
موضوع	امنیت ملی — روسیه (فدراسیون)
موضوع	National security -- Russia (Federation)
موضوع	امنیت بین‌المللی — دریای خزر، منطقه
موضوع	Security, International -- Caspian Sea Region
موضوع	طبیعی — دریای خزر، منطقه
موضوع	Natural resources -- Caspian Sea Region
موضوع	روسیه (فدراسیون) — روابط خارجی — دریای خزر، منطقه
موضوع	Russia (Federation) -- Foreign relations -- Caspian Sea Region
موضوع	دریای خزر، منطقه — روابط خارجی — روسیه (فدراسیون)
موضوع	Caspian Sea Region -- Foreign relations -- Russia (Federation)
موضوع	روسیه (فدراسیون) — سیاست — قرن ۲۱م.
موضوع	Russia (Federation) -- Military policy -- 21st century
موضوع	دریای خزر، منطقه — جنبه‌های استراتژیک
موضوع	Caspian Sea Region -- Strategic aspects
موضوع	دریای خزر، منطقه — موقعیت بین‌المللی
موضوع	Caspian Sea Region -- International status
شناسه افزوده	خاوری‌نژاد، سعید. ۱۳۶۲. — مترجم
رده بندی کنگره	DK۵۱۰/۷۶۱/ج۹ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	۳۵۵/۰۳۳۰۱۷۰۸۶
شماره کتابشناسی ملی	۵۱۶۹۲۶۰

روسیه و دریای خزر: قدرت‌نمایی یا رقابت برای نفوذ؟

نویسنده: تریسی جرمن

مترجم: سعید خاوری‌نژاد

ویراستار: مونا شکوری

ناشر: دولتمرد

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۱۷-۹۵۰۷۳-۳-۹

وبسایت: www.dolatomardpub.ir

پست الکترونیک: info@dolatomardpub.ir

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۳	خلاصه
۵	روسیه و دریای خزر: قدرت مایی یا رقابت برای نفوذ؟
۹	دریای خزر و امنیت آن
۱۳	منابع خزر
۱۳	ذخایر نفت و گاز
۲۱	خطوط لوله
۲۸	همکاری برای خاویار؟
۳۱	وضعیت حقوقی نامشخص خزر
۳۵	خزر و امنیت روسیه
۴۰	ناو تیپ خزر
۴۹	سایر نیروهای دریایی خزر
۴۹	قزاقستان
۵۰	آذربایجان
۵۳	ترکمنستان
۵۴	ایران

۵۹	رقابت یا همکاری؟
۶۵	نتیجه‌گیری‌ها و پیشنهادات
۷۱	یادداشت‌ها
۸۱	منابع

www.ketab.ir

پیشگفتار

ناوتیپ خزر^۱ روس در نوامبر سال ۲۰۱۲ دوست و نودمین سالروز خود را جشن گرفت. این ناوتیپ که در سال ۱۷۲۲ توسط پتر کبیر^۲ بنیانگذاری شده بود، جزء بسیار مهم توسعه‌طلبی امپراتور روسیه به سوی منطقه خزر بود و نزدیک به ۳۰۰ سال بعد، رکن بسیار مهم نفوذ مستمر روسیه در «جنوب» خود باقی می‌ماند. دریای خزر و «جنوب» از قرن ۱۸، هنگامی که روسیه نیازمند تقویت و حفظ پیوندهای تجاری با امپراتوری ایران و نیز اجتناب از هر گونه تخطی ایرانی‌ها بود، جایگاهی بنیادین در امنیت روسیه داشته‌اند. رقابت فزاینده میان روسیه و امپراتوری‌های رقیب خود در قفقاز و آسیای میانه در قرن‌های ۱۸ و ۱۹ منجر به درگیری‌های نظامی مکرر در دریای خزر شد که باعث اهمیت نظامی مجدد ناوتیپ خزر گردید. عوامل انگیزه دهنده به علاقه بین‌المللی به دریای خزر، از قرن ۱۸ [تا به حال] تغییر اندکی کرده و میان رویدادهای تاریخی و شرایط معاصر شباهت‌هایی وجود دارد: رقابت برای نفوذ میان قدرت‌های منطقه‌ای مختلف؛ اهمیت ژئواستراتژیک منطقه، که ایران به‌طور مستقیم در مسیر جنوب است؛ اهمیت حیاتی عوامل اقتصادی؛ حفظ دسترسی به منابع طبیعی و نیز مسیرهای تجاری پرمنفعت و نفوذ بازیگران خارجی در توسعه منطقه.

دغدغه‌های مسکو در منطقه خزر بازتاب دهنده دغدغه‌های گسترده‌تر درباره نفوذ در حال رشد ایالات متحده (و اروپا) در «حیات خلوت راهبردی» روسیه در کشورهای از

1. Caspian Flotilla
2. Peter the Great

قبیل گرجستان، اوکراین و جمهوری‌های آسیای میانه است - دغدغه‌ای که در اسناد راهبردی مهم روسی شامل مفهوم سیاست خارجی^۱ در سال ۲۰۰۸، راهبرد امنیت ملی^۲ در سال ۲۰۰۹ و دکترین نظامی^۳ در سال ۲۰۱۰ منعکس می‌شود. مناظره سیاسی روسی، بر فضای شوروی سابق، به عنوان قلمرو نفوذ انحصاری خود، یا همان‌طور که دمیتری مدودف^۴ رئیس جمهور [سابق] روسیه گفت، «منطقه منافع ویژه» روسیه، تمرکز می‌کند و مسکو به دنبال خشتی کردن مداخله فزاینده سایر بازیگران در منطقه بوده است. سیاستگذاری روس‌ها در برابر کشورهای شوروی سابق در آسیای میانه، قفقاز جنوبی و حاشیه غربی خود (اوکراین، مولداوی و بلاروس) در دوران معاصر بر حفظ نفوذ و حفاظت از منافع روسیه تمرکز دارد. رویکرد «فرد» منعکس کننده میل روسیه به طرح مجدد خود در سراسر فضای سابق شوروی به منظور مقابله با گسترش مشاهده شده مداخله غربی، به ویژه بزرگ‌تر شدن سازمان پیمان آتلانتیک شمالی^۵، در «قلمرو نفوذ» خود است. رویدادهای سال ۲۰۱۴ در اوکراین (و گرجستان در سال ۲۰۰۸) بر اهمیت حیاتی داشتن درکی واضح از نحوه مشاهده نفوذ بازیگران خارجی توسط روسیه در «منطقه منافع ویژه» خود و تأثیر بر روابط آن با کشورهای مستقر در مکانی تأیید می‌کند که «خارج نزدیک» آن در نظر گرفته می‌شود.

داگلاس سی. لاولس

رئیس مرکز مطالعات راهبردی و انتشارات
دانشکده جنگ نیروی زمینی ایالات متحده آمریکا

-
1. Foreign Policy Concept
 2. National Security Strategy (NSS)
 3. Military Doctrine
 4. Dmitry Medvedev
 5. near abroad
 6. North Atlantic Treaty Organization (NATO)